

ЗАВДАННЯ №20

(СЕСІЯ 1):

Правильно вжито прийменник у варіанті

- А виконувати по зразку
- Б вишивати по шовку
- В лекція по історії
- Г проживати по адресі
- Д їхати по виклику

ВІДПОВІДЬ:

Правильною відповіддю на це запитання є варіант Б — вишивати по шовку, тому що цей прийменник вживається на позначення дії, котра виконується по якомусь матеріалу. Наприклад: різьба по дереву, гравіювання по металу. Усі інші варіанти мають помилки, і правильне вживання прийменників буде таким: виконувати за зразком, лекція з історії, проживати за адресою, їхати на виклик.

**ПРАВИЛЬНА
ВІДПОВІДЬ: Б**

ЗАВДАННЯ №20 (СЕСІЯ 2):

Неправильно вжито прийменник у реченні

- А Пожежа спалахнула через недотримання елементарних норм безпеки.
- Б Уважно прочитайте інформацію про розмір ввізного мита.
- В Один з енергоблоків електростанції зупинили на вимогу екологів.
- Г Шоколярі знову мають вимушені канікули із-за лютих морозів.
- Д У нашій школі вже кілька років поспіль працює дебатний клуб.

ВІДПОВІДЬ:

У цьому запитанні неправильно вжито прийменник із-за у варіанті Г. Це речення потребує прийменника через, котрий вказує на причину (як у першому реченні, тобто варіанті А). Прийменник із-за вживається тоді, коли хтось або щось з'являється із-за чогось: наприклад, із-за рогу будинку вибігли діти. Щодо інших варіантів відповіді, то у них помилок немає.

ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ: Г

КОНСТРУКЦІЇ, У ЯКИХ ВЖИВАЄТЬСЯ ПРИЙМЕННИК «ПО»

- ✎ йти по дорозі, по березу або дорогою, берегом
- ✎ пливти по річці, по морю або річкою, морем
- ✎ наказ по армії (інституту, заводу)
- ✎ по гарячих слідах
- ✎ по можливості, по змозі
- ✎ одержувати по тисячі гривень
- ✎ орієнтуватися по компасу, по зірках
- ✎ родич по матері
- ✎ черговий по вокзалу
- ✎ читати по складах
- ✎ колега по роботі
- ✎ різьба по дереву
- ✎ стояти по одному
- ✎ ім'я по батькові
- ✎ по чайній ложці
- ✎ по коліна у воді
- ✎ видно по очах
- ✎ чинити по совісті

У прийменникових словосполученнях з «по» досить часто трапляються помилки. Тому пропонуємо вам невелику добірку таких словосполучень:

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
дослідження (або заняття) по фізиці	дослідження (або заняття) з фізики
по особистим питанням	з особистих питань
по нагоді свята, ювілею	з нагоди свята, ювілею
по моїй вині	з моєї вини
по всякому приводу	з будь-якого приводу
пливти по течії	пливти за течією
писати по зразку	писати за зразком
по алфавіту	за абеткою (алфавітом)
великий по обсягу	великий за обсягом
старший по віку	старший за віком або старшого віку
по стану здоров'я	за станом здоров'я
сумувати по коханій	сумувати за коханою
зупинка по вимозі	зупинка на вимогу
називати по імені	називати на ім'я
по вашому проханню	на ваше прохання
пошлати лист по адресу	надіслати листа на адресу
приємний по смаку	приємний на смак
працювати по вихідним дням	працювати у вихідні дні
звертатися по мірі потреби	звертатися у міру потреби
пропустити по хворобі	пропустити через хворобу
по сімейним обставинам	через сімейні обставини
по фінансовій неспроможності	через фінансову неспроможність
по поверненні додому	після повернення додому
з березня по квітень	з березня до квітня
по сторонах дороги	обабіч дороги
прийшлося по смаку	припало до смаку
саме по собі зрозуміло	само собою зрозуміло
робота не по силам	робота не під силу

ЗАВДАННЯ №13 (СЕСІЯ 2):

Прочитайте уривок.

З(1)поміж українських архітекторів варто відзначити Івана Левинського. За сорока(2)літню діяльність ним були зведені сотні будівель житлово(3)побутового та громадського призначення. Усе, створене ним, живе, бо до будь(4)якої праці він підходив по(5)господарськи.

Дефіс треба ставити на місці всіх шифр, ОКРІМ

- А 1, Б 2, В 3, Г 4, Д 5

ВІДПОВІДЬ:

Дефіса не потребує слово **сорокалітню** (варіант Б), тому що складні прикметники, у котрих першою основою є числівник, пишуться разом. Наприклад: триповерховий, десятиденний, восьмиградусний. В інших варіантах слова пишуться через дефіс, тому що:

1) через дефіс пишуться прийменники, які починаються літерами **з** або **із**: **з-поміж** (варіант А), **із-за**, **з-за**, **з-під**, **з-побіду**, **з-посеред**, **з-межи**;

2) прислівники, утворені за такою схемою: **по + -ому, -ему, -ки**: **по-господарськи** (варіант Д), **по-нашому**, **по-братньому**, **по-моєму**, **по-українськи**, **по-батьківськи**;

3) прикметники, утворені від словосполучень, у яких слова не залежні одне від одного (між ними можна поставити сполучник і): **житлово-побутовий** (варіант В), **навчально-виховний** (навчальний і виховний), **культурно-освітній** (культурний і освітній), **атомно-молекулярний**, **соціально-економічний**;

4) слова, утворені за допомогою часток: **будь-, небудь-, казна-, хтозна-**: **будь-якої** (варіант Г), **будь-хто**, **хто-небудь**, **казна-де**, **хтозна-куди**. Але пишемо їх окремо, якщо посередині з'явиться прийменник: **будь у кого**, **будь з ким**, **казна в що**, **хтозна на що**.

**ПРАВИЛЬНА
ВІДПОВІДЬ: Б**

ПРОПОНУЄМО ВАМ ІНШІ ПРАВИЛА НАПИСАННЯ СКЛАДНИХ СЛІВ

Правопис складних іменників

Разом пишуться ті, які:

1) починаються із **пів-, напів-, полу-**: **півметра**, **пів'яблука**, **пів'ями**, **півострова**, (дефіс поставимо тільки тоді, коли за півстоїть велика буква: **пів-Дніпра**).

ПРИМІТКА. Пів- пишемо окремо, коли:

а) йдеться про час: **пів на шосту**;
б) у словосполученнях на зразок: **пів чайної ложки**, **пів маминої чашки**;

2) починаються із числівників: **сорокаріччя**, **шестиденка**;

3) починаються із дієслова у наказовому способі: **горишвіт**, **зірвиголова**, **перекотиполе**, **шибайголова** (але **квітка любви-мене**). Сюди ж належать і власні назви: **місто Гуляйполе**, **прізвища Нечуйвітер**, **Убийвовк**, **Перебийніс** і подібні;

4) починаються із запозичень на зразок: **авто-, мото-, фото-, біо-, гео-, радіо-, гідро-, термо-, макро-, мікро-, стерео-, супер, контр-** і подібних: **авіалайнер**, **радіофізик**, **біосфера**, **геополітика**, **макроекономіка**, **мікросхема**, **контратака** (але **контр-адмірал**);

5) починаються зі слів **мало-, велико-, старо-, ново-, нижньо-, верхньо-** і є власними назвами: **Новоукраїнка**, **Нижньодніпровськ**, **Малоолександрівка**.

Правопис складних прикметників

Разом пишуться ті, які:

1) походять від складних іменників, що пишуться разом: **лісостеп** — **лісостеповий**, **чорнозем** — **чорноземний**;

2) утворені від словосполучень, у яких від одного слова до іншого можна поставити питання (**який? що? де? як?**): **правобережний** (берег який? правий), **кислоломочний** (молоко яке? кисле), **малонаселений** (населений як? мало), **широковідомий** (відомий як? широко), але **вічно юний**, **всесвітньо відомий**.

Часто трапляються помилки у написанні таких прикметників: **південноукраїнський**, **західноукраїнський**, **східнослов'янський**, **західноєвропейський**, **кримськотатарський** тощо. Вони пишуться разом, тому що утворені за таким же принципом, що і попередні.

ПРИМІТКА. Є словосполучення, які дуже схожі на такі прикметники, але пишуться двома словами: суспільно корисний, соціально необхідний, діаметрально протилежний, обернено пропорційний, прямо пропорційний, щиро вдячний. У них наголос падає на перше слово, і воно паузою відокремлюється від наступного.

Через дефіс пишуться ті, які:

1) означають професії: **лікар-терапевт**, **інженер-механік**, **учитель-фізик** (не плутайте із **радіофізик**);

2) є біологічними назвами: **мати-й-мачуха**, **брат-і-сестра**, **чар-зілля**, **сон-трава**, **розрив-трава**, **рута-м'ята**, **свиан-зілля**, **іван-чай**, **засць-русак**;

3) з першою частиною **віце-, екс-, максі, міні-, міді-, обер-, лейб-**: **віце-президент**, **екс-чемпіон**, **лейб-медик**, **міні-спідниця**, **максі-пальто** (але **спідниця міні**, **пальто максі**);

4) іменники на зразок: **Свят-вечір**, **хліб-сіль**, **батько-мати**, **гуси-лебеді**, **жар-птиця**, **дівч-вечір**, **козир-дівка**, **щастя-доля**, **журба-розлука**. Ці слова є символічними назвами, вони означають одне поняття.

5) якщо спочатку стоїть назва (прикладка), а далі саме слово: **Дніпро-ріка**, **Ведмідь-гора**, **Айстра-квітка** (коли ці слова міняються місцями, то вони пишуться окремо: **ріка Дніпро**).

ЗАУВАЖЕННЯ. Для того щоб легше було зрозуміти правопис складних іменників через дефіс, запам'ятайте: ці слова завжди означають одне поняття, вказують на один об'єкт: учитель-фізик (це одна людина).

Через дефіс пишуться прикметники:

1) що означають кольори і смаки: **світло-рожевий**, **нейтрально-жовтий**, **кисло-солодкий**, **гірко-солоний**.

ВИНЯТКИ: жовтогарячий, червоногарячий (бо гарячий не є назвою кольору). Зверніть також увагу на прикметники сніжно-білий та білосніжний.

2) з першою частиною на **-ико, -іко**: **фізико-технічний**, **хіміко-біологічний**;

3) з першою частиною **воєнно-, військово-**: **воєнно-стратегічний**, **військово-спортивний**.

ВИНЯТКИ: військовозобов'язаний, військовополонений та іменник військовослужбовець;

4) проміжні сторони світу: **північно-східний**, **південно-західний** (**норд-ост**, **зюйд-вест**);

До речі, всі попередні правила (крім винятків) про дефіс у прикметниках можна об'єднати в одне: **частини такого прикметника рівноправні, і між ними можна вставити сполучник і**.

5) утворені від повторення основ: **білий-білесенький**, **милий-премилий**, **сама-самісінька** (не плутайте їх із словами **всяка всячина**, **святая святих**).

Також запам'ятайте слова: **всесвітньо-історичний**, **народно-визвольний**, **літературно-художній**

ЗАВДАННЯ №19 (СЕСІЯ 2):

Правильно вжито дієслівну форму в реченні

- А Чи ти дасиш мені олівець?
- Б Стань у центрі кімнати.
- В Парламент ухвалє це рішення.
- Г Давай зустрінемося о шостій.
- Д Ходімте на вулицю.

ВІДПОВІДЬ:

Правильна відповідь на це запитання — варіант Б. Адже форма наказового способу дієслова утворена правильно: ти що зроби? — стань. У всіх інших варіантах є помилки. Наприклад, щодо варіанту А, **дасиш**, то він неправильний, тому що українській мові не властиві форми дієслів «дасиш», «дасиш», «відповісиш». Правильно буде: **ти їси, ти даси (віддаси), ти відповіси (розповіси)**. Варіанти Г та Д неправильні, бо наказовий спосіб І особи множини утворюється так:

1) до дієслів наказового способу II особи однини (ти), що закінчуються на приголосний, додається закінчення **-мо**: наприклад, **стій-стіймо, ший-шиймо, їж-їжмо, вдар-вдармо**;

2) до дієслів, що у другій особі однини (ти) мають закінчення **-и**, додається **-імо**: наприклад, **біжи-біжімо, стукни-стукнімо, живи-живімо**. До того ж, в українській мові немає форм I особи множини на зразок: давай співати, давай бігати, давайте зробимо тощо. Тому правильними формами дієслів будуть такі: **зустріньмося о шостій** (варіант Г) та **ходімо на вулицю** (варіант Д). І, нарешті, варіант В. Форма «ухвалє» не відповідає нормі. Правильно — **ухвалить**, тому що це дієслово II дієвідміни (у III особі множини (вони) має закінчення -ять (ухвалять)).

**ПРАВИЛЬНА
ВІДПОВІДЬ: Б**